

Мар'яна СЕНЬКІВ, Роман ЧМЕЛИК

ВІД ВІЙНИ ІМПЕРІЙ ДО ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

14—15 листопада 2014 р. в Музеї етнографії та художнього промислу ІН НАН України проходила Міжнародна наукова конференція «1914—2014. Від війни імперій до діалогу культур (культурна спадщина: трактування, збереження, спільна відповідальність)». Організаторами конференції були: Український національний комітет Міжнародної ради музеїв (ІСОМ), Асоціація музеїв та галерей Львова, Агенція культурних стратегій, Музей етнографії та художнього промислу ІН НАН України за підтримки Міжнародної ради музеїв ІСОМ та ІСОМ Європи і за сприяння Міністерства культури України.

На конференції піднімалися та обговорювалися такі ключові теми, як: роль музеїв, громадських та державних інституцій у формуванні спільної відповідальності за культурну спадщину; культурна спадщина у мирний та у воєнний час: збереження, політика, етика; проблеми трактування і збереження культурної спадщини на пограниччі. Учасниками конференції були як представники України, так і Європи: Німеччини, Австрії, Польщі, Франції, Хорватії.

Із привітальним словом виступили: директор Інституту народознавства НАН України, академік, професор Степан Павлюк, професор Ганс-Мартін Гінц, президент Міжнародної ради музеїв (ІСОМ); доктор Дамодар Фрлан, президент ІСОМ Європи; Сергій Лаєвський, президент Українського комітету ІСОМ; доктор Василь Рожко, начальник управління музейної справи Міністерства культури України, радник Посольства Франції в Україні пан Ерік Тоссаті.

Із великою увагою та зацікавленням були вислухані доповіді проф. Степана Павлюка (Україна) «Культурна пасіонарність українців Галичини у міжвоєнний час як суттєвий компонент самоутвердження», проф. Ярослава Грицака (Україна) «Україна, 1914—2014: незакінчена війна», д-ра Єжи Гальберштадта (Польща) «Як європейські музеї трактують проблеми націоналізму, починаючи з 1914 року». Після цього були заслухані повідомлення керівника Департаменту з охорони культурної спадщини за кордоном Міністерства культури і культурної спадщини Республіки Польща Міхала Міхальського (Польща) про спільну культурну спадщину Львова та д-ра Оксани Годованської (Україна) на тему уявлень про національну культурну спадщину в підручниках з історії.

На наступному засіданні проф. Жан-Ноель Грандгомм (Франція) виголосив доповідь на тему

«Пам'ять Першої світової війни в Ельзас-Лотарингії: двоїстість спадщини». У повідомленнях Юлія Буйських (Україна) розповіла про життя сільських релігійних будівель в українській усній традиції, Микола Проців (Україна) окреслив стан збереження польської, єврейської і вірменської спадщини у Бережанах та Вікторія Маліцка (Польща) презентувала культурну спадщину Львова як частину туристичної індустрії.

Чергове засідання розпочав амбасадор, проф. Якуб Форст-Батталья (Австрія) доповіддю «Збереження культурної спадщини: історичні, дипломатичні та моральні аспекти». Д-р Дамодар Фрлан (Хорватія) зосередився на темі «Діалог культур: чи допомагає він запобігти політичній напруженості?». Д-р Роман Чмелик (Україна) у своєму виступі акцентував увагу на культурній спадщині українсько-польського пограниччя, її етнічній приналежності та суспільній відповідальності. Д-р Людмила Булгакова (Україна) експонувала білорусько-українські паралелі у зоні міжетнічного прикордоння. Молоді дослідники із

Ужгорода Василь Коцан і Тетяна Сологуб-Коцан поділилися досвідом дослідження, функціонування і популяризації культурної спадщини національних меншин Закарпаття.

Наступного дня д-р Андреас Лене (Австрія) представив аналіз «Актуальності значення пам'яток війни для суспільства і політики». Доповненням теми і перенесенням на український ґрунт були повідомлення київського культуролога Миколи Скиби про висвітлення теми війни в краєзнавчих музеях та львівської дослідниці д-ра Ірини Горбань про «радянізацію» музейного середовища Львова у вересні 1939 — червні 1941 року. Проф. Поліна Вербицька (Україна) розповіла про місію культурної спадщини у процесі переходу від війни до миру.

Під час конференції відбулася фахова дискусія на тему «Культурна спадщина: спільна відповідальність». Ключові виступи виголосили професор Ганс-Мартін Гінц, д-р Володимир В'ятрович, директор Українського інституту національної пам'яті та д-р Василь Рожко.

Модераторами засідань виступили: Роман Чмелик (Львів), Сергій Лаєвський (Чернігів), Світлана Остапова (Одеса), Зеновій Мазурик (Львів), Микола Скиба (Київ).

Партнерами конференції були: Посольство Франції в Україні, Французький інститут в Україні, Французький Альянс у Львові, Австрійський культурний форум у Києві, Австрійська служба академічних обмінів у Львові, Польський інститут у Києві. Організація конференції стала можливою за фінансової підтримки Міжнародної ради музеїв, осідок якої знаходиться у Парижі.

У рамках конференції 14 листопада о 17.00 в Музеї етнографії та художнього промислу ІН НАН України відбулось урочисте відкриття виставки «СВОЄ/ЧУЖЕ. Про що мовчать музейні пам'ятки». Експозиція складається з п'яти тематичних блоків: «Колекція Підгорецького замку: мандри крізь віки», «Збірка Болеслава Ожеховича у вирі подій двох світових воєн», «Sacrum versus profanum», «Переплетіння: події, люди, пам'ятки», «Століття втрат і виклики сьогодення». Головний лейтмотив виставки — відповідальне ставлення до культурної спадщини незалежно від її етнічної, релігійної або іншої приналежності та впливу політичної кон'юнктури, важливість врахування динаміки змін значень, сприйняття та інтерпретації об'єктів культурно-мис-

тецької спадщини. Організаторами виставки стали: Український національний комітет ІСОМ, Асоціація музеїв та галерей Львова, Музей етнографії та художнього промислу ІН НАН України. Авторство ідеї та концепції проекту належить Романові Чмелику, Ірині Горбань, Зеновію Мазурику та Катерині Чуевій. Координатором виставки виступив Роман Чмелик, куратором — Ірина Горбань, дизайнером — Остап Лозинський. Партнери проекту: Львівський історичний музей, Львівська національна галерея мистецтв імені Б.Г. Возницького, Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького, Львівський музей історії релігії.

Організація виставки стала можливою завдяки фінансовій підтримці Програми ІЗ «Ідея — Імпульс — Інновація» Фонду Ріната Ахметова «Розвиток України».

Своєрідними підсумками конференції та виставки стали попередні домовленості з керівництвом Міжнародної ради музеїв про необхідність реалізації в приміщенні ЮНЕСКО в Парижі проекту, який би дав можливість ознайомити світову спільноту із реальним станом збереження і загрозами для музейного фонду України в умовах російської окупації Криму та на частині території Донецької та Луганської областей, зайнятій проросійськими сепаратистськими і терористичними організаціями.